

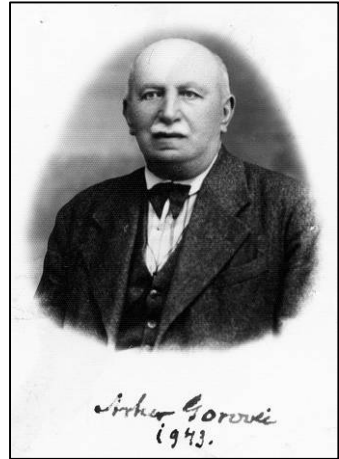
ARTUR GOROVEI – 155 DE ANI DE LA NAȘTERE

Marcel LUTIC*

Acum 55 de ani, la împlinirea unui veac de la venirea pe lume a lui Artur Gorovei, etnologul clujean Ion Mușlea, în virtutea unei vechi prietenii ce-l lega de cărturarul de la Fălticeni, îi omagia memoria prin publicarea unui studiu ce analiza întâi de toate „Șezătoarea”, cea mai mare izbândă a acestuia, iar mai apoi făcea o trecere critică în revistă a principalele lucrări publicate de Gorovei¹.

Nu știm dacă la 150 de ani de la nașterea sa a existat, în afară de textul lui Nicolae Scurtu², vreo altă preocupare notabilă care să reamintească cititorii trainice pe care harnicul Artur Gorovei le-a lăsat moștenire culturii noastre naționale.

De aceea acum, la împlinirea a 155 de ani de la nașterea lui Artur Gorovei, am dorit să readucem în actualitate chipul unuia dintre cei mai importanți deșelinatori ai ogorului etnofolcloric de la noi, pe acela care, peste o jumătate de veac, a trudit exemplar la descoperirea și teaurizarea comorilor neamului românesc. Am făcut aceasta și pentru că „biografia și bibliografia [lui] Artur Gorovei (1864-1951) cuprinde [...] multe *necunoscut*e, *omisiuni*, *erori* și *grave denaturări*...”³

* Muzeul Etnografic al Moldovei, Complexul Muzeal Național „Moldova”, Iași – România.

¹ Ion Mușlea, *La centenarul nașterii lui Artur Gorovei*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1961-1964”, Cluj, p. 307-317 (muzeul ieșean a primit extrasul în dar la 21 decembrie 1967 de la tânărul istoric Ștefan S. Gorovei, nepotul lui Artur Gorovei, care a inserat anterior, la 8 martie 1966, și o sensibilă dedicație: „Pentru Muzeul de Etnografie. Dar din dar”).

² Nicolae Scurtu, *Un cărturar autentic – Artur Gorovei*, în „România Literară”, an XLVI, nr. 15 din 4 aprilie 2014, p. 16, apud Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei. Ultimele (I)*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei” (AMEM), Iași, nr. XVIII, p. 497.

³ Nicolae Scurtu, *op. cit.*

„Am fost trist când m-am despărțit de cărțile...”

În 1944, la peste jumătate de veac distanță de anii liceului și ai studenției, Artur Gorovei se „întoarce” cumva în orașul tinereții sale zbuciumate. De data aceasta în chip de mare binefăcător al unei instituții culturale ce abia vedea lumina zilei.

...Acum câțiva ani, prin 2011, Muzeul Etnografic al Moldovei omagia memoria lui Artur Gorovei la 60 de ani de la plecarea sa în Lumea fără dor. Atunci, „Vasile Munteanu a vorbit asistenței despre contextul în care o parte semnificativă a bibliotecii lui Artur Gorovei a ajuns în ograda muzeului ieșean”⁴. Din păcate, regretatul nostru coleg nu a mai apucat să aștearnă pe hârtie roadele acelei cercetări. Așa se face că până azi contextul în care a fost făcută această mare donație este încă puțin cunoscut.

Totuși, prin anii '70 ai secolului trecut apăruseră unele informații despre această donație⁵, iar recent a fost publicată, în facsimil, chiar scurta adresă din 2 februarie 1944 prin care Artur Gorovei dona Muzeului Etnografic al Moldovei „de pe lângă Universitatea din Iași, biblioteca [...] de specialitate: etnografie și folklor”⁶.

Despre toate acestea, însuși Artur Gorovei apucase să scrie în volumul său de *Amintiri*⁷ rămas în manuscris la Academia Română; din fericire, câteva pagini din acesta, inclusiv despre donația din 1944, au fost publicate în 1992 de Iordan Datcu⁸. De aici știm că Ion Mușlea, ca unul ce cunoștea bine valoarea părții „folcloristice a bibliotecii”⁹, a dorit, încă din noiembrie 1940, să aibă această bibliotecă la Arhiva de Folclor a Academiei Române de la Cluj. Șansa noastră, a ieșenilor, a

⁴ Marcel Lutic, *Artur Gorovei omagiat la Iași*, în AMEM, nr. XI, 2011, p. 354.

⁵ Ștefan S. Gorovei, *Documentele unei donații*, în „Cronica”, Iași, nr. 13, 29 martie 1974, p. 6; Leon Eșanu, *Precizare*, în „Cronica”, nr. 32, 9 august 1974, p. 7. Se cuvine să-i mulțumim profesorului Ștefan S. Gorovei pentru ideea omagierii bunicului, cât și pentru ajutorul consistent dat la depistarea și punerea la îndemână a surselor bibliografice ce susțin prezentul demers.

⁶ Liviu Papuc, *O pilduitoare donație a lui Artur Gorovei*, în „Convorbiri literare”, Iași, an CL, nr. 8(248), august 2016, p. 81. Din articol reiese că autorul nu cunoaște contribuțiile anterioare ale lui Ștefan S. Gorovei și Iordan Datcu.

⁷ Pe care nădăjduim să-l publicăm cândva...

⁸ Iordan Datcu, *Revista „Șezătoarea” de la Fălticeni. 100 de ani de la apariție*, în „Revista de Etnografie și Folclor” (REF), nr. 1, 1992, p. 29-30. Mulțumiri Ioanei Repeciuc, cercetător științific la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, pentru ajutorul dezinteresat și prompt oferit pe parcursul elaborării acestui material.

⁹ *Ibidem*, p. 27.

fost că Artur Gorovei nu s-a grăbit să răspundă cererii lui Mușlea, repetată și în ianuarie 1944.

Cu puțină vreme mai înainte, pe 4 noiembrie 1943, Ion Chelcea, proaspătul director al muzeului de la Iași, l-a vizitat pe Gorovei la Fălticeni. Potrivit mărturisirilor bătrânului cărturar, Chelcea „mi-a cerut să-i vând biblioteca mea de folclor”¹⁰. Mai târziu, Ion Chelcea amintea cum l-a cunoscut în acele împrejurări grele pe „blândul și înțeleptul Artur Gorovei”¹¹, „acel om cu ochi de azur și inimă de copil năzdrăvan”, ce l-a impresionat profund¹².

În aceste condiții, știm că bătrânul Gorovei a oscilat între Ardeal, Muntenia și Moldova, între Cluj, București și Iași: „Mă frământam cu gândul ce să fac”¹³. Ștefan S. Gorovei, pe baza informațiilor inserate de bunicul său în *Jurnal*, afirmă că „la sfârșitul lunii ianuarie 1944, Artur Gorovei a început împachetarea bibliotecii, destinând-o inițial Universității clujene”¹⁴.

Ion Chelcea, povestind probabil întâlnirea din noiembrie 1943, arată că și Academia Română era interesată de biblioteca sa (dacă nu cumva Gorovei înțelegea prin Academie filiala din Cluj a acesteia): „Fiind la Fălticeni, l-am întâlnit pe Artur Gorovei. Acesta m-a primit frumos în casa sa, arătându-mi camerele, și am ajuns în bibliotecă. Ei bine, în fața acestei biblioteci, văzând cât de bătrân era, l-am întrebat: «– Domnule Gorovei, ce aveți de gând să faceți cu această bibliotecă?» Mi-a răspuns că ar vrea să o dea Academiei. «– Păi, zic, d-le Gorovei, Academia e bogată. Nu ar fi mai bine să ne-o dați nouă la Iași, Muzeului Etnografic? Avem studenți care nu au după ce face o lucrare de seminar». Și zic eu în continuare: «– Îmi pare rău că un muntean pledează cauza Moldovei în fața unui veritabil cărturar moldovean ca dumneavoastră, dar sunt silit să fac aceasta!»”¹⁵.

Ion Chelcea afirmă că la începutul lui februarie 1944, Artur Gorovei, după două săptămâni de gândire și „nu după multe

¹⁰ *Ibidem*, p. 29. Despre acest fapt amintește și Ștefan S. Gorovei, *Documentele unei donații*.

¹¹ Marcel Lutic, *Jumătate de veac de la deschiderea expoziției de bază a Muzeului Etnografic al Moldovei. Mărturii, acte și documente (I)*, în AMEM, nr. VIII, 2008, p. 237.

¹² Ion Chelcea, *Cum a luat ființă și a fost organizat Muzeul Etnografic al Moldovei. Mărturii*, în „Revista Muzeelor și Monumentelor”, seria Muzee, nr. 8, 1978, p. 57.

¹³ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 27.

¹⁴ Ștefan S. Gorovei, *Documentele unei donații*.

¹⁵ Ion Chelcea, *Privire către noi înșine, ca popor*. Volum îngrijit și postfață de Septimiu Chelcea, Pitești, Editura Universității, 2002, p. 262.

ezitări”¹⁶, dona cărțile recent înființatului Muzeu Etnografic al Moldovei, în dauna Academiei Române¹⁷.

Balanța avea să o încline în favoarea Iașilor un bun prieten al lui Gorovei, Gh. T. Kirileanu, căruia muzeul nostru ar trebui să-i fie recunoscător, căci iată ce nota cărturarul de la Fălțiceni: „Kirileanu îmi scrie și insistă să le dau lui Chelcea”¹⁸. Totuși, se pare că nu doar sfatul bătrânului Kirileanu a contat în schimbarea deciziei lui Gorovei în favoarea capitalei Moldovei, ci și anumite „considerente financiare (costul transportului) și sentimentale («La Iași, voi putea să mă duc să le consult...»)”¹⁹.

Cunoscând mai bine împrejurările concrete în care s-a făcut donația, trebuie să privim cu circumspecție afirmația foarte recentă a etnologului ieșean Ion H. Ciubotaru, potrivit căreia în februarie 1944, „aflând de înființarea muzeului de la Iași, renumitul folclorist [Artur Gorovei] îi aducea la cunoștință directorului onorar hotărârea sa de a înzestra noua instituție cu un număr de *cinci sute de volume*”²⁰.

Așadar, pe 1 februarie, Ion Chelcea, perseverent, revine la Fălțiceni cu o delegație din partea rectorului Universității din Iași ca să ridice biblioteca de folclor a lui Gorovei²¹. Directorul Chelcea s-a ocupat personal de pregătirea ambalării și a expedierii către Iași. Când lotul de cărți a plecat cu trenul spre Iași, Gorovei i-a înmănat conferențiarului ieșean și o scurtă scrisoare, datată „2 Februar 1944” și având semnătura donatorului, destinată rectorului Universității, despre care am amintit deja, scrisoare ce a fost publicată inițial de Ștefan S. Gorovei în 1974²², apoi și de Iordan Datcu în 1992; aceasta este misiva pe care Liviu Papuc o va publica și în facsimil în 2016²³.

Firesc, Artur Gorovei a suferit după cărțile adunate în atâtea decenii și care îi deveniseră prieteni dragi: „Am fost trist când m-am despărțit de cărțile pe care le dăruisem Muzeului Etnografic, precum eram trist când mă despărțeam de vreun copil de al meu când pleca pe front”²⁴. Dăruindu-le

¹⁶ Marcel Lutić, *Jumătate de veac...*, p. 237.

¹⁷ Ion Chelcea, *Cum a luat ființă...*, p. 57, Idem, „Am vrut să fiu egal cu mine însumi și egal cu poporul din care fac parte”, în REF, nr. 1, 1988, p. 100, apud Idem, *Privire către noi înșine...*, p. 262.

¹⁸ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 27.

¹⁹ Ștefan S. Gorovei, *Documentele unei donații*.

²⁰ Ion H. Ciubotaru, *Popas la Muzeul Etnografic*, în AMEM, *infra*, p. 295.

²¹ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 27.

²² Ștefan S. Gorovei, *Documentele unei donații*.

²³ Liviu Papuc, *op. cit.*

²⁴ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 27.

muzeului din Iași, donatorul a pus totuși două condiții: „Această bibliotecă va purta numele meu, și va putea să fie pusă la dispoziția studenților, pentru pregătirea în domeniul respectiv”²⁵.

Iordan Datcu a pus în circuitul public și o adresă din perioada 10-14 februarie 1944 semnată de profesorul Mihail D. David, proaspătul rector al Universității din Iași, din care, după ce aflăm despre „frumoasa donație pe care ați binevoit a o face Muzeului Etnografic al Moldovei ce aparține Universității noastre”²⁶, conducătorul instituției, în numele „Senatului Universitar”, „mulțumește pentru Moldova și Universitatea ei marelui cărturar și moldovean Artur Gorovei pentru truda sa de a aduna această comoară etnografică și folclorică și mai ales de a îmbogăți cu ea Universitatea ce-i este dragă și o are aproape de inimă”²⁷.

Așadar, Dumnezeu a îngăduit ca acest mare dar să se facă la vreme potrivită, căci bătrânul cărturar, nu peste mult timp, „la 28 martie 1944, într-o marți, la miezul nopții, cu nora lui și cu «un balot cu așternutul», a plecat în refugiu” peste munți, în Ardeal²⁸.

Din câteva scrisori pe care Artur Gorovei i le-a trimis mai târziu lui Chelcea aflăm alte amănunte despre „chipul în care [Chelcea] a adus la Iași [...] biblioteca de folclor a lui Artur Gorovei”²⁹. Astfel, la 16 septembrie 1945 Gorovei îl înștiința pe Chelcea că ar mai fi „câte ceva pentru biblioteca Muzeului. Nu v-am dat nici un număr din «Șezătoarea». Singura colecție completă pe care o am, o rețin la mine, cât voi trăi, iar după moartea mea, va fi a bibliotecii. Deocamdată vă trimet câteva din exemplarele pe care le am în plus; e bine să fie și acestea măcar acum. Din «Șezătoarea» trimet vol. XI, XIX, XX, XXI și XXV”³⁰.

²⁵ Ștefan S. Gorovei, *Documentele unei donații*; Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 29; Liviu Papuc, *op. cit.*

²⁶ Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 30. Deși scrisoarea de donație a lui Gorovei este datată „2 Februar 1944”, bizar e faptul că rectorul Universității începe adresa sa astfel: „Luând cunoștință prin scrisoarea Dv din 4 februar a.c.” (s.n.)...

²⁷ *Ibidem*. Adresa Rectoratului Universității fusese publicată în 1974 și de Ștefan S. Gorovei (*Documentele unei donații*); deși e vorba de aceeași adresă, între cele două variante de publicare sunt ușoare diferențe; iată-le, cu precizarea că le-am notat în ordinea cronologică a publicării lor: „Muzeului *etnografic* al Moldovei” – „Muzeului *Etnografic* al Moldovei”, „domeniul *etnografie* și *folkloristic*” – „domeniul *etnografic* și *folkloristic*”, „comoară etnografică și *folklorică*” – „comoară etnografică și *folklorică*”, „Rector M. David” – „Rector, *prof. D. David*”. Oare cei doi editori nu au avut în față una și aceeași adresă?

²⁸ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei. Ultimele (I)*, p. 505.

²⁹ Am citat din scurta introducere a editorului Ștefan S. Gorovei la *Scrisori către Ion Chelcea*, în AMEM, nr. IV, 2004, p. 303. Se subînțelege, nădăjduim, din titlul imprecis că scrisorile sunt trimise de Artur Gorovei...

³⁰ *Scrisori către Ion Chelcea*, p. 304.

La 9 ianuarie 1946 Gorovei îi scria lui Chelcea astfel: „Mai am câteva cărți destinate pentru Muzeu, dar vă rog să le mai așteptați, căci mai am ceva de lucrat cu ele. [...] Sunt cărți din Ardeal, necunoscute la noi”³¹. La 23 iunie 1948 aflăm că Artur Gorovei a fost la un pas să revoce marea sa donație: „Am primit adresa Dv”³², că se află în bună stare biblioteca pe care am dăruit-o pentru înființarea bibliotecii de folklor și etnografie, despre care aflasem, cu mult regret, că a fost înglobată, împreună cu toată biblioteca Universității, în biblioteca Fundației Ferdinand, ceea ce mă îndemna să cer revocarea donației făcute, deoarece s-au călcat condițiile: am dat cărțile mele unei facultăți a Universității, bibliotecă ce trebuie să poarte numele meu, și nu unei biblioteci publice, și mă gândeam să-mi cer cărțile înapoi”³³.

Acesta este, pe scurt, contextul în care Artur Gorovei a ajuns a fi socotit, alături de Ion Petrovici și de Maria și Iuliu Pascu, un veritabil fondator al Muzeului Etnografic al Moldovei³⁴.

Cărți rare, câteva unice. Scurtă analiză

În puținele acte încheiate cu prilejul aducerii la Iași a donației nu s-a specificat nimic legat de numărul total al cărților. Ulterior s-au vehiculat mai multe variante, unele vagi, altele imprecise sau aproximative.

Astfel, Ion Chelcea, prin 1950, estima că „biblioteca de specialitate a D-lui Artur Gorovei, cunoscut folclorist, din Fălticeni, [are un] număr de circa 300 vol.”³⁵ În 1956, același Chelcea scria că „biblioteca [are un] număr de circa 500 volume, cărți și reviste”³⁶, iar în altă parte nota: „Se adaugă apoi donația bibliotecii de etnografie și folklor a cunoscutului folclorist moldovean *Artur Gorovei* din orașul Folticeni, în număr de cca. 500 titluri de cărți și reviste”³⁷.

Într-o prezentare a muzeului din 1958, Gheorghe Bodor afirma că „până la terminarea războiului au intrat în colecția muzeului, sub formă de donație, [și] o parte din biblioteca (600 volume) [a] regretatului folclorist

³¹ Idem.

³² În fapt, o scrisoare a lui Chelcea din 12 iunie 1948, publicată în vol. *Scrisori către Artur Gorovei*. Ediție îngrijită și introducere de Maria Luiza Ungureanu, București, Editura Minerva, 1970, p. 82-83.

³³ *Scrisori către Ion Chelcea*, p. 306.

³⁴ Petru Cazacu, *Preocupări pentru organizarea unui muzeu etnografic la Iași*, în „Cercetări Istorice”, Iași, nr. VII, 1976, p. 27; Emilia Pavel, *Din istoricul Muzeului Etnografic al Moldovei – Iași*, în AMEM, nr. I, 2001, p. 20.

³⁵ Cf. Marcel Lutic, *Jumătate de veac... (II)*, în AMEM, nr. IX, 2009, p. 333.

³⁶ *Ibidem*, p. 337.

³⁷ *Ibidem*, p. 366.

din Fălticeni, Artur Gorovei”³⁸. Petru Cazacu, în 1968, opina că „Artur Gorovei ar fi donat c. 500 de cărți și 120 titluri de reviste folclorice”³⁹. În 1976, același Cazacu susținea faptul că „în februarie 1944 [...] Arthur Gorovei, oferă aproape 500 volume cărți și reviste de specialitate”⁴⁰. În 1977, Emilia Pavel amintea de „valoarea bibliotecă de specialitate, donată muzeului de către folcloristul din Fălticeni, Artur Gorovei”⁴¹, pentru ca în 2001, să afirme că „în februarie 1944, Artur Gorovei donează muzeului ieșean biblioteca sa de specialitate – 500 de volume, cărți și reviste”⁴².

Așadar, numerele variază între extremele 300 și 600. În realitate, donația lui Artur Gorovei a fost mult mai consistentă decât îndeobște se știe. Aceasta se datorează și faptului că adesea mai multe cărți, în special cele mai subțiri sau extrasele, sunt legate într-una singură. Nu știm cine, unde și cum anume s-a decis această operațiune, însă se vede că la mijloc a fost un tehnician oarecare, un om care nu cunoștea și nu prețuia semnele lăsate de înaintași, căci nu ne putem explica altfel cum a fost posibilă cu acel prilej tăierea efectivă a unor dedicații...

Din Registrul cărților aflate în Biblioteca „Artur Gorovei” a muzeului ieșean reiese că donația „Gorovei [însurează] 763 titluri cărți, legate în 421 volume”⁴³ (s.n.). Desigur, prin cărți se înțelege și broșuri, extrase din periodice, volume de popularizare ș.a., în afară de reviste și albume.

Demersul nostru constă, în esență, într-o prezentare, din mai multe unghiuri (tematică, vag cronologic, notorietate, pe autori etc.) a donației, uneori prezentarea tinzând spre o analiză mai detaliată a celor *circa 900 de titluri* ce au fost dăruite muzeului ieșean. Am ajuns la acest număr pentru că, pe lângă cele „763 de cărți”, Artur Gorovei a mai dăruit și peste 100 de titluri de periodice de specialitate, dar și șapte albume, care, de regulă, nu au fost pomenite de cei care s-au ocupat de istoricul muzeului ieșean.

Ce conține efectiv acest impresionant fond de carte? Înainte de toate, precizăm faptul că de un real folos în „cartografierea” noastră ne-a fost Registrul-inventar al cărților de la muzeul ieșean, el însuși un adevărat document de epocă, aici fiind înscrise, caligrafic și citeț într-o primă fază, informații-cheie despre fiecare carte donată de Artur Gorovei. Desigur, mai apoi a urmat verificarea efectivă, carte după carte, mai ales că ne-au

³⁸ *Ibidem*, p. 356.

³⁹ În „Flacăra Iașului” din 2 martie 1968.

⁴⁰ Petru Cazacu, *op. cit.*, p. 24.

⁴¹ Emilia Pavel, *Patrimoniul Muzeului Etnografic al Moldovei din Iași*, în „Cercetări Istorice”, nr. VIII, 1977, p. 46.

⁴² *Idem*, *Din istoricul Muzeului Etnografic...*, p. 20.

⁴³ Această însemnare în creion se regăsește chiar la sfârșitul Registrului.

interesat și dedicațiile pe care unii dintre autori le-au așternut pe unele dintre volumele trimise către Fălticeni.

Așadar, a fost o muncă laborioasă ce a presupus atingerea unor cărți extrem de valoroase, adevărate rarități bibliofile (însuși Artur Gorovei nota că „printre aceste cărți erau exemplare rare, și unele chiar unice”⁴⁴), iar Ion H. Ciubotaru apreciază „sursele bibliografice datorite de învățatul fălticenean [ca] deosebit de prețioase, [socotind că] multe dintre acestea [sunt] unicate, neexistând în bibliotecile ieșene”⁴⁵), ce încă mai poartă ceva din energia inefabilă a autorilor, a „stăpânului” lor de la Fălticeni, cel care le-a purtat de grijă câteva decenii bune, dar și din cea a unor savanți ieșeni ce s-au documentat temeinic din acestea (îi amintim doar pe Petru Caraman și Ion H. Ciubotaru⁴⁶).

O primă și reprezentativă categorie din donația Artur Gorovei este reprezentată de lucrările „clasicilor etnologiei românești”, aici regăsindu-se opere cu valoare de reper pentru știința noastră. Ne referim în primul rând la cele 14 titluri ale lui Simion Florea Marian⁴⁷ și cele 20 ale prolificului Tudor Pamfile⁴⁸, urmașul său cel mai notoriu. Tot aici integrăm și titlurile din opera donatorului fălticenean⁴⁹, cei trei fiind adesea socotiți „triada «clasică» a folcloriștilor noștri”⁵⁰.

⁴⁴ Jordan Datcu, *op. cit.*, p. 29.

⁴⁵ Ion H. Ciubotaru, *loc. cit.*, p. 295.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 299; Idem, *Petru Caraman. Destinul cărturarului*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2008, p. 352-353.

⁴⁷ *Chromatică poporului român, Nașterea la români, Nunta la români, Înmormântarea la români, Sărbătorile la români*, vol. I-III, *Legende Maicii Domnului, Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor, Descântece poporane române, Vrăji, farmece și desfaceri, Tradiții poporane române din Bucovina, Râsplata. Povești din Bucovina și Hore și strigături din Bucovina*. Dat fiind caracterul special al acestui material, aparatul critic va cuprinde, din motive „spațiale”, doar titlurile cărților (uneori și acestea incomplete); se înțelege că toate edițiile semnalate fac referire, de regulă, la prima apariție; *ordinea* este cea a intrării în biblioteca ieșeană și nu cea a anului tipăririi.

⁴⁸ *Jocuri de copii adunate din satul Țepu* (două ex.), *Mitologie românească* (I. *Dușmani și prieteni ai omului*, II. *Comorile*, III. *Pământul*), *Sărbătorile de vară la români, Cântece de țară, Boli și leacuri la oameni, vite și păsări după datinele și credințele poporului român adunate din comuna Țepu (Tecuciu), Industria casnică la români, Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului, Crăciunul, Diavolul, învrăjbitor al lumii, Cerul și podoabele lui, Povestea lumii de demult, Văzduhul, după credințele poporului român, Feți frumoși de odinioară, Sfârșitul lumii, Agricultură la români, Jocuri de copii, Cimilituri românești și Cromatică poporului român* (în colab. cu Mihai Lupescu).

⁴⁹ *Credinți și superstiții ale poporului român, Descântecurile românilor. Studiu de folklor, Ouăle de Paști, M. Gaster și folklorul românesc* (extras din „Anuarul Arhivei de Folklor” – AAF).

⁵⁰ Liviu Papuc, *Artur Gorovei ca mentor al lui Leca Morariu*, în AMEM, nr. XI, 2011, p. 378, 380, 381. Ion Chelcea aprecia că activitatea lui Artur Gorovei, „la un moment

O a doua consistentă categorie e formată din acele lucrări apărute sub semnătura unor nume cunoscute ale culturii românești din a doua jumătate a veacului al XIX-lea și primele decenii ale secolului trecut. Astfel, Gorovei a dăruit bibliotecii noastre tomuri semnate de Anton Pann⁵¹, Ion Budai-Deleanu⁵², Gh. Maior⁵³, Alecu Russo⁵⁴, Vasile Alecsandri⁵⁵, Al. I. Odobescu⁵⁶, Teodor T. Burada⁵⁷, de enciclopedistul B. P. Hasdeu⁵⁸, de Petre Ispirescu⁵⁹, dar și de Mihai Eminescu⁶⁰ sau de nemuritorul Ion Creangă⁶¹; alte titluri aparțin marilor lingviști români de origine evreiască M. Gaster⁶² și Lazăr Șăineanu⁶³, dar și lui Nicolae Iorga⁶⁴, N. Cartoian⁶⁵, Ovid Densusianu⁶⁶, Al. Rosetti⁶⁷, George Vâlsan⁶⁸ și P. Cancel⁶⁹.

Tot aici își află locul Iuliu A. Zanne, cu monumentalele sale 10 volume din *Proverbele românilor*, dar și Frédéric Damé, francezul stabilit în România, care a dăruit culturii noastre o lucrare aparte⁷⁰. Există mai multe lucrări cu autori ardeleni, unii dintre ei având relații strânse cu

dat, umbrește pe a tuturor colegilor săi, ajungând cel mai reprezentativ folclorist român după Simeon Florea Marian” (Ion Chelcea, *Artur Gorovei (1864-1951) – Cu privire la activitatea sa etnografică și folcloristică* –, în „Suceava. Anuarul Muzeului Județean”, nr. VIII, 1981, p. 495).

⁵¹ *Nastratin Hogea. Înțeleptul Arghir și nepotul său Anadam, Versuri sau cântece de Stea, Vicleim și colinde...*, *Istoria prea frumosului Arghir și a prea frumoasei Elena...*, *O șezătoare la țară sau Povestea lui Moș Albu...*, *Culegere de proverburile sau Povestea vorbei, Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea* (mai multe ediții).

⁵² *Țiganiada*.

⁵³ *Basme. Cele douăsprezece fete de împărat și palatul fermecat*.

⁵⁴ *Cântarea României. Poezie populară și altele*.

⁵⁵ *Poesii populare ale românilor...*

⁵⁶ *Basme*.

⁵⁷ *Datinile poporului român la înmormântări, Condica șireților, o veche instituție juridică, Despre creștăturile plutașilor pe chereștele...*, *Instrumente de muzică la români*. Cornu.

⁵⁸ *Cărțile poporane, Obiceiurile juridice ale poporului român* (două ex.).

⁵⁹ *Legende sau basmele romanilor, Basme, snoave și glume*.

⁶⁰ *Literatura populară*.

⁶¹ *Scerile lui...*, vol. I. *Povești, Opere complete, Harap Alb*.

⁶² *Literatura populară română, Farmece și descântece românești*.

⁶³ *Basme aromâne, Jidovii sau Tătarii sau Uriașii* (extras din „Convorbiri literare”).

⁶⁴ *Balada populară românească. Originea și ciclurile ei*.

⁶⁵ *Alexandria în literatura românească* (două ex.).

⁶⁶ *Folclorul. Cum trebuie înțeles, Viața păstorească în poezia noastră populară*.

⁶⁷ *Colindele religioase la români*.

⁶⁸ *Menirea etnografiei în România* (extras din „Cultura”).

⁶⁹ *Originea poeziei populare. Precizări, distincțiuni*.

⁷⁰ *Încercare de terminologie poporană românească*.

Artur Gorovei: Ion Pop Reteganul⁷¹, Alexiu Viciu⁷², Nicolae Păsculescu⁷³ și Traian German⁷⁴; altele sunt semnate de aromânii Pericle N. Papahagi⁷⁵ și Tache Papahagi⁷⁶, dar și de Dimitrie Dan⁷⁷, Leca Morariu⁷⁸, Elena Niculiță-Voronca⁷⁹ sau de folcloristul ieșean Alexandru Vasiliu-Tătăruși⁸⁰.

În aceeași categorie ar urma o serie numeroasă de lucrări alcătuite de nume mai puțin cunoscute, dar cu un loc bine conturat în istoria cercetării culturii noastre populare: Ion G. Sbiera⁸¹, Theodor Speranția⁸², S. G. Ioneanu⁸³, C. Rădulescu-Codin⁸⁴, Gh. F. Ciaușanu⁸⁵, Ștefan S. Tuțescu⁸⁶, Elena D. Sevastos⁸⁷, harnicul G. T. Niculescu-Varone⁸⁸,

⁷¹ *Stan Bolovan și alte povești ardelenesti.*

⁷² *Colinde din Ardeal. Datini de Crăciun și credințe populare.*

⁷³ *Literatura populară românească.*

⁷⁴ *Tovarășiile de Crăciun ale feciorilor români din Ardeal (extras din AAF).*

⁷⁵ *Megleno-românii. Studiu etnografico-filologic, Basme aromâne.*

⁷⁶ *Antologie aromânească, Graiul și folklorul Maramureșului (două ex.).*

⁷⁷ *Stâna la românii din Bucovina.*

⁷⁸ *De-ale cirebirilor*, vol. I. *Texte din Susn'evița*, vol. III. *Texte istroromâne din Jeiăn*, vol. IV. *Scrisori istroromâne din Jeiăn și Susn'evița, Pentru cântecul popular. Precizări, Decameroanele strămoșilor noștri (După codicele C. Popovici, Cernăuți, 1796) (extras din vol. Omagiu lui Ioan Bianu), De la noi. Povești bucovinene (edițiile I și a IV-a). Despre relația specială dintre Gorovei și Morariu, a se vedea Liviu Papuc, *Artur Gorovei...*, p. 377-384.*

⁷⁹ *Studii în folclor*, vol. I-II, *Datinile și credințele poporului român...*, vol. I, partea I și II. [*Facerea lumii. Pământul*], partea a III-a. *Aerul*, partea a IV-a. *Apa*.

⁸⁰ *Povești și legende, Cântece, urături și bocete...*

⁸¹ *Povești și poezii populare românești (două ex.), Colinde, cântece de stea și urări la nunți.*

⁸² *Introducere în literatura populară română, Miorița și călușarii. Urme de la daci.*

⁸³ *Mica colecțiune de superstițiile poporului român.*

⁸⁴ *Comorile poporului, O seamă de cuvinte din Muscel, Din Muscel. Cântece populare*, vol. I, *Îngerul românului. Povești și legende din popor, Legende, tradiții și amintiri istorice, Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credințele...* (în colab. cu D. Mihalache).

⁸⁵ *Culegere de folklor din jud. Vâlcea și împrejurimi, Superstițiile poporului român...*

⁸⁶ *O parte din sfinții poporului, Colinde din popor, Păcălituri, Din trecut. Legende, snoave și cântece (două ex.), Folkloriștii noștri, Din văi și vâlcele, Taina ăluia. Snoave și povestiri, Frământături de limbă (în colab. cu S. T.-Kirileanu), Dăfii. Snoave și povești (în colab. cu C. Rădulescu-Codin), Din Boureni până-n Catane. Folclor din zona județului Dolj (în colab. cu N. I. Dumitrașcu).*

⁸⁷ *Cântece moldovenești (două ex.), Povești, Anecdote populare, Limba română și autorii evrei.*

⁸⁸ *Portul național românesc, Idem, partea a II-a, Costumele naționale din România întregită, Jocurile noastre naționale (primele două ediții), Folklor versificat din Moldova (două ex.), Bibliografia poeziei noastre populare (două ex. din prima ediție*

Emilian Novacovicu⁸⁹, Dumitru Furtună⁹⁰, Gh. Teodorescu-Kirileanu⁹¹ și Simion Teodorescu-Kirileanu⁹², apoi N. I. Dumitrașcu⁹³, Lucian Costin (pseudonimul lui Ion Gh. Costiniuc)⁹⁴, Petru Iroaie⁹⁵, Simion Hârnea⁹⁶, Ion Bârlea⁹⁷, Enea Hodoș⁹⁸ ș.a.

Am încadrat aici și lucrările alcătuite de cunoscuții etno-muzicologi Béla Bartók⁹⁹ și Constantin Brăiloiu¹⁰⁰, de profesorul clujean Romulus Vuia¹⁰¹ și de marele cercetător și creator de instituții, tot clujean, Ion Mușlea¹⁰²; de asemenea, cele alcătuite de folcloristul Ion

și a doua ediție), *Strigături de la jocurile populare românești, Folclor românesc din Ardeal, Dicționarul jocurilor românești, Jocuri românești necunoscute, Jocurile naționale românești, Cei mai de seamă folcloriști români. Bibliografie, Folclor român coregrafic. Material inedit.*

⁸⁹ *Jocuri copilărești bănățene* (două ex.), *Cuvinte bănățene, Oltea Baba. Cum își fac fetele de dragoste, Colecțiune folkloristică română din Răcășdia..., Din comoara Banatului. Folclor, II. Maiche Sfinte, halele nopții etc.* (în colab. cu Ecătărina C. Novacovicu; două ex.), *Folclor pornografic bănățan (Partea hazlie).*

⁹⁰ *Cuvinte scumpe, Izvodiri din bătrâni, Dajdia culbecilor, un vechi obicei nemțean, Preoții din trecutul Vrancei, Vremuri înțelepte, Trei amintiri de țară.*

⁹¹ *Călătoria la munte din 1833 a spătarului Gane, Calendarul manuscris din 1825 a lui Petrachi Popovici ot Folticeni.*

⁹² *Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt. Istorisiri și cântece populare, Povești populare cu cuprins moral* (două ex.).

⁹³ *Prin coclauri și văgăuni. Cântece olteneste, Orații sau carte de vornicit, Strigoii din credințele, datinile și povestirile poporului român* (două ex.), *Moșteniri. Povestiri, legende și amintiri istorice, Din Boureni. Vorbe de clacă, vol. I, Isprăvi. Snoave, La namiaz, la umbra carului, Vorbe de demult. Povestiri și legende, De sărbători. Colinde, Cine a albit pe dracu? Povestiri, snoave și legende românești, Povești oltene, Steaua de la răsărit. Cântări de stea și colinde* (în colab. cu preot Valeriu Crișan).

⁹⁴ *Studii asupra folclorului bănățean, vol. I-III, Balade bănățene culese de Petru Nan, Mărgăritarele Banatului Mare ș.a.*

⁹⁵ *Caracterul poeziei populare, Cântece populare istroromâne, Cernăuțul folkloric.*

⁹⁶ *Frânturi din viața străbună, Polojânii din bătrâni, Vremuri și oameni, Schitul Valea Neagră.*

⁹⁷ *Cântece populare din Maramureș, Balade, colinde și bocete din Maramureș, I.*

⁹⁸ *Poezii populare din Banat, vol. III. Descântece, Literatură populară aleasă din diferite colecțiuni.*

⁹⁹ *Cântece populare românești din comitatul Bihor (Ungaria).*

¹⁰⁰ *Societatea Compozitorilor Români. Arhiva de folklore* (extras din „Boabe de grâu”).

¹⁰¹ *Țara Hațegului și regiunea Pădurenilor, Câteva observații și constatări asupra păstoritului și asupra tipurilor de case la români, Muzeul Etnografic al Ardealului, Originea jocului de călușari* (extras din „Dacoromania”).

¹⁰² *Xilogravurile țaranilor români din Ardeal, Obiceiul junilor brașoveni. Studiu de folklor, Un sas brașovean – folklorist român: I. C. Hintz-Hintescu..., Materiale pentru*

Diaconu¹⁰³ sau de Ion Chelcea, care, curios lucru, i-a dăruit în 1943 o broșură lui Gorovei, iar acesta i-a întors-o în 1944¹⁰⁴.

Lucrări mărunte, în special de folclor, mult folositoare și acestea specialiștilor interesați de cercetarea temeinică a culturii populare românești, au autori extrem de puțin cunoscuți, dar care merită a fi inserați în lista noastră (cu precizarea că nu vom mai preciza titlurile): Victor Onișor, Gh. Fira, preoții Teodor Bălășel, Gavril Bichigean, Ioan C. Beldie și Friedrich Mueller, Pompiliu Pârvescu, Tit Bud, N. Tistu-Georgescu, Eugen Nicoară și Vasile Netea, Dumitru Stăncescu, Ioan G. Bibicescu, A. M. Nour, M. I. Apostolescu, Gh. Tulbure, Petre Dulfu, I. Moraru-Prahova, Gh. Cardaș, T. Podariu, Grigore Sima „a lui Ioan”, Ilie Veslovschi, I. Peretz, Al. Podoleanu, Aurel Borșianu, G. Jocu, Leonida Bodnărescul, N. C. Burileanu, Ion N. Popescu, C. Mureșanu, Petre Danilescu, G. G. Burghele, Th. M. Arsenie ș.a.

Dacă majoritatea titlurilor pomenite până acum s-au circumscris, în linii mari, etno-folcloristicii, există în donația Gorovei o altă mare categorie de lucrări din afara acestui domeniu; grupate, cât a fost posibil, după criteriul *tematic*, am regăsit patru mari subdomenii: *filologie*, *istorie*, *folclor medical* (cu autori în special medici pasionați de cercetarea culturii populare) și *diverse* (filozofie, psihologie, istoria culturii, monografiile ș.a.). Inevitabil, o serie de autori deja citați se vor regăsi și aici.

Astfel, din domeniul *filologiei* avem mai multe și valoroase lucrări semnate de B. P. Hasdeu¹⁰⁵, Lazăr Șăineanu¹⁰⁶, Sextil Pușcariu¹⁰⁷, M. Gaster¹⁰⁸, C. Rădulescu-Codin¹⁰⁹, Theodor Capidan¹¹⁰ sau P. Cancel¹¹¹,

cunoașterea și răspândirea „focului viu” la români (extras din AAF), *Viața și opera doctorului Vasile Popp* (extras), *Învățătorii și folclorul*, *Apel către intelectualii satelor și Chest. I*, *Șcheii de la Cergău și folclorul lor* (extras din „Dacoromania”).

¹⁰³ *Folclor din Râmnicu-Sărat*, I (mai multe ex.)

¹⁰⁴ *Din Gorj. Note și observațiuni cu caracter etnografic.*

¹⁰⁵ *Istoria limbii române*, vol. I-III.

¹⁰⁶ *Istoria filologiei române. Studii critice. Cu o privire retrospectivă asupra ultimelor decenii (1870-1895).*

¹⁰⁷ *Hărțile graiului* (extras din „Țara Bârsei”), *Chestionar pentru un Atlas lingvistic al limbii române*, I. *Calul și Studii istroromâne*, vol. II-III. Sextil Pușcariu este cel care, în mai 1940, a făcut propunerea ca Artur Gorovei să fie ales printre membrii de onoare ai Academiei Române. I s-au asociat atunci, printre alții, Mihail Sadoveanu, Theodor Capidan, Lucian Blaga, Liviu Rebreanu, Dimitrie Gusti, Nicolae Bănescu și Ion Petrovici (cf. *Breviar*, în REF, nr. 1, 1989, p. 44).

¹⁰⁸ *Chrestomație română*, vol. I și II.

¹⁰⁹ *O seamă de cuvinte din Muscel.*

¹¹⁰ *Aromânii. Dialectul aromân.*

¹¹¹ *Termenii slavi de plug în daco-română.*

dar și altele ale unor autori mai puțin cunoscuți, precum George Baronzî¹¹², Lucian Costin¹¹³, I. Şiadbei¹¹⁴, Ştefan Paşca¹¹⁵, Vasile Vârcol¹¹⁶ și G. Pascu¹¹⁷.

Domeniul *istorie* este la fel de bine reprezentat, și aici lucrările aparținând unor istorici bine cunoscuți, dar și altora, deloc sau prea puțin cunoscuți. Din prima serie amintim acele lucrări semnate de nume consacrate: Nicolae Iorga¹¹⁸, Radu Rosetti¹¹⁹, Ion Nistor¹²⁰, Theodor Capidan¹²¹, Petre P. Panaitescu¹²², Grigore Antipa¹²³. Lucrările istoricilor mai puțin cunoscuți sunt mai numeroase și variate; aici regăsim autori precum G. Bogdan-Duică¹²⁴, Victor Slăvescu¹²⁵, T. Sauciuc-Săveanu¹²⁶, Augustin Bunea¹²⁷, Nicolae Bănescu¹²⁸, Teodor Filipescu¹²⁹, Henric Sanielevici¹³⁰, Eugen I. Păunel¹³¹, Otto Witting¹³², polivalentul Emilian Novacovicu¹³³ sau Ioan Caragiani¹³⁴.

Folclorul medical este un domeniu pe care am vrut cumva să-l evidențiem aparte, căci donația Artur Gorovei cuprinde mai multe lucrări originale ce se circumscriu acestuia. Cu excepția clujenilor Valeriu

¹¹² *Limba română și tradițiunile ei.*

¹¹³ *Graiul bănățean* (două ex.).

¹¹⁴ *Fragmentul Leviticului românesc de la Belgrad* (extras din „Revista filologică”; incompletă) și *Prepunerea lui de, di în poezia populară...*

¹¹⁵ *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului.*

¹¹⁶ *Graiul din Vâlcea.*

¹¹⁷ *Numele lunilor în românește* (extras), *Limba comună și „Dicționarul” nostru* (extras din „Arhiva”) și *Despre cimilituri. Studiu filologic și folkloric.*

¹¹⁸ *Observații și probleme bănățene și Condica Hațegului (1725-1847)...* (două ex.).

¹¹⁹ *Pentru ce s-au răscolat țărani.*

¹²⁰ *Românii și rutenii din Bucovina* (a fost până în 1989 în Fondul „S”). În dreptul acestei lucrări, la 30 decembrie 1956, apare penultima mențiune a numelui Artur Gorovei în Registrul-inventar (p. 38) al muzeului ieșean.

¹²¹ *Meglenoromânii*, vol. I-III.

¹²² *Călători poloni în Țările Române.*

¹²³ *Problemele evoluției poporului român.*

¹²⁴ *Viața și ideile lui Simion Bărnuțiu.*

¹²⁵ *Viața și opera economistului Nicolae Suțu (1798-1871).*

¹²⁶ *Cultura cerealelor în Grecia antică...*

¹²⁷ *Încercare de istoria românilor până la 1382.*

¹²⁸ *Bizanțul și romanitatea de la Dunărea de Jos.*

¹²⁹ *Coloniile române din Bosnia* (lucrare pierdută și scoasă din inventar în aprilie 1968).

¹³⁰ *Stema Moldovei și aceia a Țării Românești.*

¹³¹ *Călătoria din 1769 a stegarului Johann Friedel...*

¹³² *Istoria dreptului de vânătoare în Transilvania.*

¹³³ *Răcășdia în războiul mondial, revoluție...*

¹³⁴ *Studii istorice asupra românilor din Peninsula Balcanică*, partea I și a II-a.

Bologa¹³⁵ și Valer Butură¹³⁶, autorii acestora, majoritatea medici, sunt cvasi-necunoscuți: Dimitrie Grecescu¹³⁷, Ioannescu-Budău¹³⁸, Charles Laugier¹³⁹, Al. Lenghel¹⁴⁰, Victor Dragoș¹⁴¹, Emilian Novacovicu¹⁴², Zacharia C. Panțu¹⁴³ ș.a.

În sfârșit, la *diverse* domenii am grupat câteva lucrări de *filozofie, psihologie, istoria culturii, monografii*, acele *op-uri* scrise de autori români care tratează exclusiv folclorul altor popoare sau comparat, dar și unele extrase ce prezintă aspecte din viața unor mari personalități ale vieții noastre culturale. Astfel, aici regăsim lucrări ale lui Petre P. Negulescu¹⁴⁴, Nicoale Bagdasar¹⁴⁵, Dumitru Drăghicescu¹⁴⁶, Al. Dima¹⁴⁷, Gheorghe Mihuță și Lucian Costin¹⁴⁸, Elena Costache Găinariu¹⁴⁹, Emilian Novacovicu¹⁵⁰, o monografie a donatorului Artur Gorovei¹⁵¹, Virgil Tempeanu¹⁵², Salomon Segall¹⁵³, Moses Schwarzfild¹⁵⁴, Dimitrie Dan¹⁵⁵, Virgil Caraiivan¹⁵⁶, Ștefan Ciobanu¹⁵⁷, Al. Popescu-Telega¹⁵⁸, precum și câteva extrase despre Ion Creangă¹⁵⁹.

¹³⁵ *Vrăji, babe și moașe azi și odinioară*, „*Florile spurcate*” ale medicinei populare în lumina științei, *O carte germană necunoscută despre ciuma din București în 1813, Fragmente pentru reconstituirea medicinei și igienii populare în Dacia...* (în colab. cu Al. Lenghel), precum și foarte multe alte extrase.

¹³⁶ *Plante cunoscute și întrebuințate de românii din Ardeal* (două ex.).

¹³⁷ *Conspectul florei României*.

¹³⁸ *Micul magazin de medicină populară*.

¹³⁹ *Contribuțiuni la etnografia medicală a Olteniei*.

¹⁴⁰ *Istoricul ciumei în Cluj la 1738-1739*.

¹⁴¹ *Organoterapia în medicina populară românească*.

¹⁴² *Colecțiune de medicamente casnice la boalele omenеști și a vitelor*.

¹⁴³ *Plantele cunoscute de poporul român. Vocabular botanic...*

¹⁴⁴ *Istoria filozofiei contemporane*, vol. II-III.

¹⁴⁵ *Teoria cunoștinței*.

¹⁴⁶ *Din psihologia poporului român (Introducere)*.

¹⁴⁷ *Drăguș. Un sat din Țara Oltului*.

¹⁴⁸ *Monografia satului Lisaura (jud. Suceava)*.

¹⁴⁹ *Monografia comunei Burdujeni*.

¹⁵⁰ *Monografia comunei Răcășdia...*

¹⁵¹ *Monografia orașului Botoșani*.

¹⁵² *Gudruna. Epopee populară medievală germană*.

¹⁵³ *Din folclorul poporului evreu. Credințe, datini și superstiții*.

¹⁵⁴ *Literatura populară israelită...*

¹⁵⁵ *Obiceiuri și credințe armenе la naștere, nuntă și înmormântare*.

¹⁵⁶ *Povești franceze (traducere)*.

¹⁵⁷ *Jertfa zidirii la ucraineni și ruși*.

¹⁵⁸ *Asemănări și analogii în folclorul român și iberic*.

¹⁵⁹ Emilgar (Emil Gârleanu), *Note relative la manuscriptele și edițiile operelor lui Ion Creangă*, Mihail Sadoveanu, *În amintirea lui Ion Creangă*, Ioan I. Mironescu, *Ion Creangă*.

Donația Gorovei cuprinde circa 150 de lucrări în limbi străine, preponderent în franceză. Fără a mai pomeni titlurile acestora, amintim doar câțiva dintre autorii străini mai cunoscuți: Paul Sebillot, Jan Urban Jarník, Angelo de Gubernatis, Charles Ploix, Albert Marinus, Gustav Weigand, Arnold van Gennep, L. F. Sauvé, Friedrich Raimund Kaindl, Stanislao Prato și mulți, mulți alții. De asemenea, există și circa 25 de lucrări ale unor autori români traduse în limbi străine, lucrări semnate, printre alții, de George Oprescu, Sextil Pușcariu, Valeriu Bologna, G. T. Niculescu-Varone, M. Gaster, Andrei Oțetea, Nicolae Iorga, Romulus Vuia sau M. Vulpescu.

Dintre periodice am remarca celebra „Revue des traditions populaires” de la Paris, cea care a inspirat „Șezătoarea” lui Gorovei, la Iași având inclusiv primele numere din 1886, precum și multe alte numere până în 1916. Apoi revista „Jahresbericht des Instituts...” de la Leipzig, coordonată de Gustav Weigand, cu mai multe numere din perioada 1894-1913. De asemenea, „The folk-lore – Journal of the Chicago folk-lore society” din Chicago¹⁶⁰, „Folk-lore” de la Londra¹⁶¹ și „Folk-liv – Journal international d’ethnologie et folklore europeen” ce a apărut la Stockholm¹⁶².

Din spațiul nostru ne-au reținut atenția cele mai importante periodice de specialitate, în primul rând „Anuarul Arhivei de Folklor” de la Cluj, într-o serie aproape completă, „concurența” „Șezătorii”, adică revista „Ion Creangă” din Bârlad, cu multe numere din prima serie, a anilor 1908-1917, și a doua, din anii 1919-1921, dar și „Tudor Pamfile” de la Dorohoi, cu aproape toate numerele apărute în perioada 1923-1928. Dar avem la Iași și alte publicații, precum „Suflet oltenesc”, „Culegătorul” de la Cluj, „Vieața nouă” a lui Ovid Densusianu, „Ghilușul” de la Craiova sau „Isvorașul” din Bistrița – Mehedinți.

Categoria periodicelor este însă de departe dominată de o mulțime de titluri în limbi străine, grație schimburilor pe care Gorovei le avea peste hotare. Astfel se explică prezența următoarelor titluri de reviste: „Melusine”¹⁶³, „International folk-lore association”¹⁶⁴, „Bulletin de folklore”¹⁶⁵, „Rivista delle tradizioni popolari italiane”¹⁶⁶, „Wallonia.

¹⁶⁰ Nr. 2-3 și 4 din 1893, primul an de apariție.

¹⁶¹ Doar nr. 3 din 1900.

¹⁶² Nr. 1 și 2 din 1938.

¹⁶³ De la Paris, cu primele numere din 1877, dar și cu altele din anii 1900-1901.

¹⁶⁴ Chicago, 1896.

¹⁶⁵ Paris-Liege, cu numerele de început din 1892, dar și altele.

¹⁶⁶ Din Roma, având primele numere din 1893-1894.

Recueil de litterature populaire”¹⁶⁷, „Zeitschrift fur osterreichische Volkskunde”¹⁶⁸, „Lud – organ towarzystwa...”¹⁶⁹, „Mitra – Manatsschrift...”¹⁷⁰, „Latvijas saule”¹⁷¹, „Mouseion – Bulletin...”¹⁷², „Studi rumeni”¹⁷³, „Archives suisses de traditions populaires”¹⁷⁴, „Meddelanden fran landsmalsarkivet i Uppsala”¹⁷⁵, „Studia Fennica”¹⁷⁶ și multe, multe altele.

Parcă pentru a întregi donația bunicului Artur, Ștefan S. Gorovei făcea, la 21 decembrie 1967, o importantă donație muzeului nostru, incluzând și opt numere dispartate din „Șezătoarea” și *Indicele...* publicat separat în 1931.

Dintre cele șapte albume dăruite de bătrânul Gorovei muzeului ne-au reținut atenția doar două, unul al lui C. S. Nicolaescu-Plopșor, *Ouă încondeiate din județul Dolj*, și un altul al Mariei I. Panaitescu, *Colecție de ouă încondeiate din diferite județe*.

Aceasta este, în tușe foarte groase, analiza impresionantei donații din 1944 a lui Artur Gorovei către Muzeul Etnografic al Moldovei ce de abia se „năștea” atunci în brațele Almei Mater ieșene. Nădăjduim să fi reușit a contura cât de cât onest și echilibrat acest dar rarism din cultura română modernă.

Dedicații pe cărți – între curtoazie și prețuire

Acum peste 50 de ani, folcloristul ieșean Vasile Adăscăliței și tânărul muzeograf Stelian Juncu treceau în revistă câteva dintre dedicațiile pe care diverși autori le-au așezat pe frontispiciul cărților trimise în dar cărturarului Artur Gorovei¹⁷⁷. Premiza de la care au plecat cei doi în 1967 este una corectă, căci „uneori, imaginea completă a personalităților culturale poate căpăta relief mai deplin dacă în acest scop sunt exploatate și surse peste care în mod curent se trece cu

¹⁶⁷ De la Liege, cu primele numere din 1893 și 1894, dar și altele din anii 1899-1902.

¹⁶⁸ Apărută la Viena-Praga, cu numere din anul IV (1898).

¹⁶⁹ Din Lvov, cu numere dispartate din perioada 1901-1935.

¹⁷⁰ De la Viena-Leipzig, cu mai multe numere din primul an de apariție (1914).

¹⁷¹ Riga, numere dispartate din 1926, 1928 și 1929.

¹⁷² Paris, nr. 5/1928, 7 și 8/1929.

¹⁷³ Roma, vol. I/1927, II/1927, III/1928 și IV/1929-1930.

¹⁷⁴ Bale, vol. XXVIII/1928-XL/1942-1943.

¹⁷⁵ Ulma, nr. 1 din 1932.

¹⁷⁶ Helsinki, vol. III/1938-IV/1940.

¹⁷⁷ V. Adăscăliței, S. Juncu, *Folcloristul Gorovei în aprecierile contemporanilor*, în „Cronica”, an II, nr. 2(49), 14 ianuarie 1967, p. 9.

vederea”¹⁷⁸. În acest sens, „observarea câtorva din autografele existente poate contribui mai bine la cunoașterea personalității acestui folclorist”¹⁷⁹. Din păcate, textul publicat în 1967 nu menționează împrejurările în care a fost făcută donația, domeniile pe care le acoperă, câte titluri și ce fel de tipărituri sunt. Așadar, cumva firesc, cercetarea mai sistematică a acestei donații se impunea de la sine.

Adăscăliței și Juncu au grupat cele doar 12 dedicații selectate „potrivit așezării raporturilor dintre Gorovei și contemporani, [în] trei categorii de aprecieri: ale elevilor pe care i-a format, ale altor personalități culturale marcante pe plan național și ale unor oameni de știință străini”¹⁸⁰. Prima categorie este destul de ciudat formulată, căci despre Gorovei e greu de afirmat că a avut cu adevărat elevi.

Cercetarea noastră a scos la iveală aproape 100 de dedicații, dintre care am selectat 36 pentru reproducerea în Anexe, dar și pentru o sumară analiză. Nu am socotit importante criteriile după care am operat gruparea dedicațiilor, căci e ușor hazardant să grupezi pe categorii micile texte așternute pe incipit-ul unor cărți ce nu au decât un singur numitor comun, anume destinatarul.

Am început demersul nostru prin reproducerea a două semnături ale donatorului Artur Gorovei, prima din 1898, iar a doua de pe coperta interioară a cărții sale de *Povești* din 1925 (fig. 1 și 2).

Autorii din 1967 socoteau, cu temei, că „nu [...] puține sunt semnele de prețuire pe care Gorovei le-a primit din partea unor cercetători străini. [...] Le vom înțelege mai bine dacă ținem seama de circulația mondială la care «Șezătoarea» ajunsese, în scurtă vreme de la apariție, în lumea romaniștilor timpului”¹⁸¹. Aceste semne aparțin, mai întâi, folcloriștilor Paul Sébillot, care, în 1892, pe *Additions aux coutumes traditions et superstitions de la Haute-Bretagne*, îi scria „Hommage l’auteur” (fig. 3), apoi lui Eugène Rolland, ce însemna, în 1896, pe lucrarea *Flore populaire ou histoire naturelle...*, „À M-r Arthur Gorovei hommage de l’auteur” (fig. 4) și elvețianului Léopold Bachelin, cel care, în 1903, pe *Esquisses roumaines. Littérature, folklore et art*, nota: „De la part de l’auteur” (fig. 5). Toate aceste trei dedicații sunt destul de austere și parcă trase la indigo.

¹⁷⁸ *Ibidem.*

¹⁷⁹ *Ibidem.*

¹⁸⁰ *Ibidem.*

¹⁸¹ *Ibidem.*

Se evidențiază dedicația din 1930 a lui Jean Boutière, făcută pe cartea sa *La vie et l'oeuvre de Ion Creanga*: „À Monsieur A. Gorovei: hommage de vive reconnaissance et de cordiale sympathie” (fig. 6), dar mai ales cea din 1937 a celebrului Arnold van Gennep, de pe coperta interioară a tomului III din *Manuel de folklore français contemporain*: „À A. Gorovei témoignages d’amitié confraternelle” (fig. 7). Este curios faptul că în 1967 nu s-a amintit deloc de această dedicație extrem de importantă, dar nici de aceea a lui Paul Sébillot...

Între cele două mici serii de dedicații „străine”, Adăscăliței și Juncu au realizat o legătură interesantă, afirmând că Rolland a imprimat dedicației sale „un aer de colegialitate, începând astfel seria unor recunoașteri similare, prelungite până în deceniul al IV-lea”¹⁸², atunci când Gorovei primește acel „autograf” special din partea lui Boutière.

Mutând investigația noastră pe tărâmul culturii românești, remarcăm sobrietatea extremă din dedicațiile părintelui Simion Florea Marian, aflat în plină glorie în vremea când tânărul Gorovei puneaze bazele „Șezătorii”. Prima dedicație este din 1893: „Stim. Domn Art. Gorovei suvenire” (fig. 8), următoarele două din 1895: „Stim. Domn Art. Gorovei suvenire” (fig. 9) și „Mult Stim. Domn, Art. Gorovei, Redactorul «Șezătoarele» suvenire” (fig. 10), iar ultima, din 1903, identică cu o alta din 1895 (nereprodusă): „Stim. Domn Art. Gorovei suvenire” (fig. 11).

Multe cărți cu dedicații a primit Gorovei de la Mihai Lupescu și Tudor Pamfile. Dintre acestea am reprodus o dedicație comună din 4 octombrie 1914 („Lui Artur Gorovei, celui care ni-a picurat în suflet dragostea de-aduna comorile poporului, în semn de dragoste și cinstire” – fig. 12) și una a lui Mihai Lupescu din 2 decembrie 1919 pe o ediție *Ion Creangă. Opere complete* tocmai din 1902 („Vechiului meu prieten adevărat în semn de dragoste adâncă și neschimbată” – fig. 13). Celelalte cinci îi aparțin lui Tudor Pamfile: prima și cea mai amplă poartă semnătura „sublocotenentului T. Pamfile” și este din 1906 („Domnului Artur Gorovei, iubitului meu povățuitor de ieri și de mâne, adresez cuvinte și recunoștință largă” – fig. 14), când raporturile dintre cei doi încă erau de prietenie; de altfel, Adăscăliței și Juncu observaseră că „aceleași cuvinte care trădează calde legături sufletești pot fi regăsite și pe primele lucrări ale lui Tudor Pamfile”¹⁸³. Ultimele patru „autografe”, din perioada 1911-1919, mult mai laconice, parcă vin să

¹⁸² *Ibidem*.

¹⁸³ *Ibidem*.

ateste raporturile mai reci dintre cei doi; astfel, în 1911, „lt. Pamfile” îl asigură sec pe „Domnul Artur Gorovei” de „recunoștință”, în toamna lui 1914 de „respectoasă recunoștință” și „recunoscătoare amintire”, iar în martie 1919 de „aleasă cinstire”... (fig. 15-18).

Dedicații valoroase, deși concise, sunt cele ale marelui lingvist Lazăr Șăineanu pe *Istoria filologiei române* din 1892 (dedicație scrisă probabil în 1893) („D-nului A. Gorovei, meritosului Redactor al «Șezătoarei»” – fig. 19) și pe coperta interioară de la *Basmele române...* din 1895 („D-lui Artur Gorovei, Directorul «Șezătoarei», omagiu din partea autorului” – fig. 20).

Am inserat și două dedicații semnate de cărturarii aromâni Pericle și Tache Papahagi, care îl onorau pe Gorovei în martie 1905 („În semn de prietenie caldă, dlui Art. Gorovei, directorul «Șezătoarei»” – fig. 21), respectiv în 1922 („Distinsului folklorist, D. Artur Gorovei, în semn de profundă considerațiune” – fig. 22).

Un alt mic grup de dedicații e reprezentat de gândurile exprimate de marele său prieten și susținător Gheorghe T. Kirileanu și de fratele acestuia Simion T. Kirileanu. Primul exprima în 1909 și în scris prietenia care îi lega, dar dedicația degajă și o anume nostalgie: „Prietenului Artur Gorovei în amintirea călătoriilor noastre” (fig. 23). De la Simion T. Kirileanu ne-au rămas două dedicații, prima din 1903 („Domnului A. Gorovei, în semn de osebită considerație și multă stimă pentru activitatea folklorică” – fig. 24), iar cealaltă din 1909 („Onor. D-lui Gorovei, care mi-a stat în ajutor în desvoltarea gustului cătră adevăratul isvor literar al Românilor” – fig. 25).

Foarte valoroase sunt și dedicațiile primite din partea lui Ion Mușlea, care, încă din vremea studiilor pariziene, admira munca și dăruirea lui Artur Gorovei. În Anexe regăsim trei dintre aceste dedicații, prima, scrisă la Paris, pe 26 februarie 1925, fiind inserată pe unul dintre cele dintâi studii ale sale, *Le cheval merveilleux dans l'épopée populaire*: „Domnului Artur Gorovei, omagiu respectuos” (fig. 26); a doua, din 4 decembrie 1930, o regăsim pe *Obiceiul junilor brașoveni. Studiu de folklor*: „DSale Domnului Artur Gorovei, cald omagiu de admirație” (fig. 27); în sfârșit, a treia, de pe *Xilogravurile țăranilor români din Ardeal*, este dinaintea Crăciunului anului 1939 și exprimă o anumită apropiere dintre cei doi: „DSale Domnului Artur Gorovei, cu cele mai bune urări de Anul Nou și vechile sentimente” (fig. 28). Încă o scurtă dedicație a lui Mușlea, nereprodusă în Anexe, am descoperit-o pe broșura *Învățătorii și folklorul* din mai 1928: „Domnului Artur Gorovei, Omagiu”.

În 1910, lingvistul Nicolae Cartojan, pe *Alexandria în literatura românească*, îi scria în felul următor: „Distinsului folklorist, Domnului Artur Go[rovei], în semn de deosebită s[timă]” (fig. 29), iar în 1932 Leca Morariu (care se semna Leca Malinaru), în *De-ale cirebirilor*, într-un mod foarte original, și-a conceput dedicația în dialectul istroromân: „Za lu gospodinu dohtoru A. Gorovei, cu bune iirime” (fig. 30). La rândul său, cunoscutul folclorist Ion Diaconu, la 25 mai 1934, pe coperta interioară a volumului I a *Folklorului din Râmnicul-Sărat* îi scria din Focșani astfel: „Emeritului folklorist – d. Artur Gorovei – considerațiune” (fig. 31).

Printre cei care i-au scris dedicații pline de substanță, îl regăsim și pe marele etnolog român Petru Caraman, aflat pe atunci la începuturile strălucitei sale cariere. Astfel, pe coperta extrasului *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la Români și Slavi* (din „Arhiva”, Iași, vol. XXXVIII), tânărul Caraman a caligrafiat la 7 octombrie 1931, în București, o dedicație care probabil i-a mers la suflet „conului Artur”: „Domnului Artur Gorovei, directorul «Șezătorii» care a purtat pe umeri cu cinste timp de atâtea decenii destinele folklorului românesc, respectuos omagiu din partea autorului” (fig. 32).

Mai concisi s-au dovedit a fi Romulus Vuia, care pe 15 iulie 1926, pe coperta extrasului *Țara Hațegului și regiunea Pădurenilor...*, îi scria „D.S. Domnului Art. Gorovei, omagiu” (fig. 33), și Constantin Brăiloiu, celebrul etnomuzicolog făcându-i, pe 4 august 1931, tot pe coperta unui extras, următoarea dedicație: „Domnului Artur Gorovei, cu cele mai bune sentimente” (fig. 34).

Ne-a intrigat faptul că în mica cercetare de acum 52 de ani nu s-a pomenit nimic nici despre unele dedicații aparținând unor autori prestigioși din spațiul academic românesc, precum cele deja amintite de la Ion Mușlea, Petru Caraman, Ion Diaconu sau Romulus Vuia.

În sfârșit, încheiem trecerea în revistă a celor mai importante dedicații cu alte două nume relativ cunoscute. C. Rădulescu-Codin, în 1901, pe coperta interioară a lucrării *O seamă de cuvinte din Muscel*, îi scria astfel: „Domnului Artur Gorovei, luptător neobosit pentru scoaterea la ivială a mărgăritarelor poporului. În semn de stimă și admirație” (fig. 35). La 24 noiembrie 1939, aflat la Fălțiceni, înțeleptul preot dorohoian Dumitru Furtună, pe cartea sa *Izvodiri din bătrâni*, îi scria astfel cărturarului pe care îl vizita: „«Idolului» meu *Artur Gorovei* – cu admirație și dragoste, scriu aceste cuvinte, în casa [?] iubitului nostru prieten Aurel George Stino” (fig. 36).

Reamintim că am descoperit încă alte 60 de dedicații, dar, din motive spațiale, nu au intrat în aria sumarei noastre analize. Totuși, dintre acestea se cuvine, măcar în treacăt, să semnalăm câteva.

După Pamfile și Lupescu, credem că de la învățătorul folclorist Ștefan St. Tuțescu a primit Gorovei, cel puțin ca număr, cele mai multe dedicații. Prima, din 1901, e menită „neuitatului și iubitului folclorist A. Gorovei, Venerație”; a doua, din 1906, de pe volumașul *Taina ăluia*, era formulată astfel: „Distinsului folclorist, D-lui Artur Gorovei, În semn de admirațiune, stimă și osebită considerațiune”; o alta, din 1909, conține, în fapt, mai multe interogații legate de destinul revistei pe care o coordona Gorovei: „Șezătoarea mai apare? Nu-mi trimiteți fotografia? Ce facem cu societatea?”

În dedicațiile pe care le regăsim până în 1923, Tuțescu folosește termeni respectuoși și calzi: „Iubitului confrate Artur Gorovei, distins folclorist, în semn de deosebită admirație, stimă și devotament”, „Distinsului folclorist, D-lui A. Gorovei, În semn de admirație pentru activitatea sa folkloristică”, „Distinsului folclorist A. Gorovei, în semn de prietenie”, „Domnului A. Gorovei, distins folclorist, în semn de admirație”, „Ilustrului folclorist, d-lui A. Gorovei, în semn de iubire”, „Distinsului folclorist, domnului Artur Gorovei, în semn de admirație, iubire și recunoștință”, „Tati [?] A. Gorovei, în semn de osebită venerație, pentru acest ilustru folclorist”, toate arătând o relație aparte între cei doi.

Un mesaj special ne-a rămas de la învățătorul pensionar Emilian Novacovicu, des invocat în acest material, cel care, înainte de a tipări controversata sa lucrare *Folclor pornografic bănățan (Partea hazlie)*, îl ruga pe Artur Gorovei să-l sfătuiască: „St. Domnule! Apreciindu-Vă ca mare folclorist, ca să nu fac poate o greșală, trimit presenta lucrare de folclor spre binevoitoarea Dv. opinie, înainte de a o da în public. Rezultatul, Vă rog mult a mi-l comunica cât e posibil mai urgent. Mulțumindu-Vă pentru binefacere sunt al [...] D-Voastre stimător”. Dedicăția va veni ulterior, în 1930, pe un exemplar pe care bătrânul învățător a ținut neapărat să i-l dăruiască personal, „în Folticeni”, cu următoarea însemnare: „Mult Stimatului Domn Artur Gorovei, mare folclorist, redact. «Șezătorei»”.

În sfârșit, telegrafic, inserăm, în ordine cronologică, alte câteva dedicații semnate de C. N. Mateescu („În semn de omagiu” – 1910), Gheorghe Cardaș („Cu deosebită stimă și admirație” – 1925),

Constantin C. Stoicescu („Distinsului cunoscător al folclorului” – 1926), Lucian Costin („Distinsului literat, folklorist etc., în semn de devotament” – 1926; „Marelui maestru al folklorului rom.” și „Veteranului folklor. rom., supranumit «Tatăl folkl. rom.»” – ambele din 1927; „Marelui folklorist, maestrului Artur Gorovei, în semn de venerațiune” – 1934), Mihail Vulpescu („Cu tot respectul și admirația autorului” – 1927; „Cu toată admirația și respectul ce-i păstrez” – 1931), preoții Teodor Bălășel („Prietenului Artur Gorovei, în semn de dragoste curată și sinceră” – 1930) și Vasile Sala („Marelui folklorist român, în semn de omagiu și iubire preoțească” – 1936), dr. Valeriu Bologa („Omagiu” – 1931), Sever Pop („Marelui folklorist Artur Gorovei, respectuos omagiu și recunoștință” – 1934”), Virgil Tempeanu („Omagiu respectuos” – 1931), Eugen Nicoară și Vasile Netea („În semn de stimă” – 1936), Maria Holban („Ca o slabă dovadă de prețuire” – 1937) și de Hristian N. Țapu („Binefăcător [...], respect, recunoștință, admirație. Scumpul meu dascăl de folkloristică” – f.a.).

*

Așadar, acestea sunt, în linii generale, dedicațiile ce l-au avut ca unic și special destinat pe „conul Artur” de la Fălticeni, pe care le-am (re)găsit pe file de cărți îngălbenite de vreme, aflate de trei sferturi de veac în rafturile Bibliotecii „Artur Gorovei”. După cum menționau autorii din 1967, „cu toate că acest gen de mărturii nu merge de obicei la amănunte, caracterizarea generală făcută celui cui sunt adresate dedicațiile probează aprecieri temeinice pe care istoria folkloristicii nu le poate neglija, tot așa cum istoria culturii naționale este obligată să le considere pentru a dispune de paginile sale sufletești cele mai autentice”¹⁸⁴. Am mai adăuga doar faptul că toate, fiecare în felul ei, sunt expresii concrete, palpabile, ale unor vremuri în care cuvintele erau mai bine drămuite și parcă mai încărcate cu „putere multă”...

*

La 14 iunie 1940, după ce a fost ales membru de onoare al Academiei Române, Artur Gorovei a ticluit o scurtă scrisoare de mulțumire către Sextil Pușcariu, președintele Academiei Române, în care, printre altele, îl ruga să primească „cele mai calde *mulțămiri*”¹⁸⁵ (s.n.). Cred că doar așa am putea încheia demersul nostru, exprimându-ne *mulțămirea*

¹⁸⁴ *Ibidem.*

¹⁸⁵ Cf. *Breviar*, p. 44.

pentru ceea ce acest om generos¹⁸⁶, care a „dat fără ca să ceară nimic și fără să nădăjduiască o scadență”¹⁸⁷, a reușit, aidoma unei veritabile instituții, să clădească în cultura română modernă și, în același timp, să dăruiască poporului român pe care l-a respectat, iubit¹⁸⁸ și prețuit atât de mult.

...Mărturisim faptul că prin acest material am dorit, pe lângă componenta intrinsec științifică, să dăm puțină consistență unui gând exprimat recent de nepotul ieșean al cărturarului de la Fălticeni, anume acela ca încă din timpul vieții sale să-i afle „la lucru” pe biografii și editorii lui Artur Gorovei¹⁸⁹.

ANEXE*

Fig. 1. Artur Gorovei (1898)

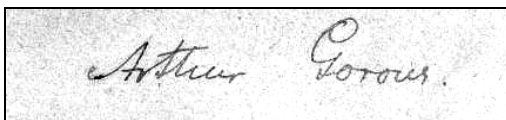

Fig. 2. Artur Gorovei (1925)

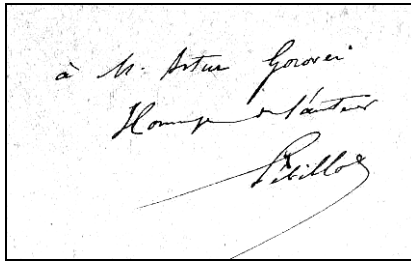
¹⁸⁶ Sadoveanu îl situa pe Gorovei „în rândul nobil al generoșilor” – cf. Mihail Sadoveanu, *Sărbătorirea unui cărturar*, în „Dimineața”, 10 decembrie 1932, apud Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 25.

¹⁸⁷ După aprecierea aceluiași Mihail Sadoveanu, *op. cit.*

¹⁸⁸ Marcel Lutic, *Artur Gorovei omagiat la Iași*, p. 351.

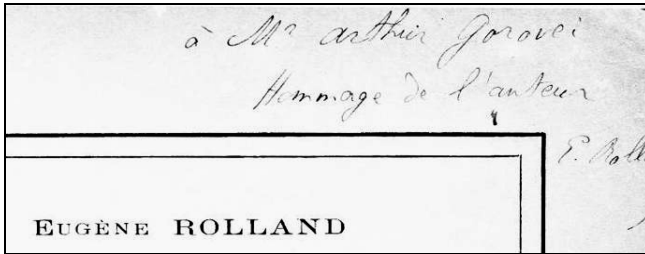
¹⁸⁹ Ștefan S. Gorovei, *Artur Gorovei. Ultimele (I)*, p. 500.

* Mulțumim colegei Angelica Olaru pentru ajutorul acordat la scanarea și prelucrarea imaginilor.

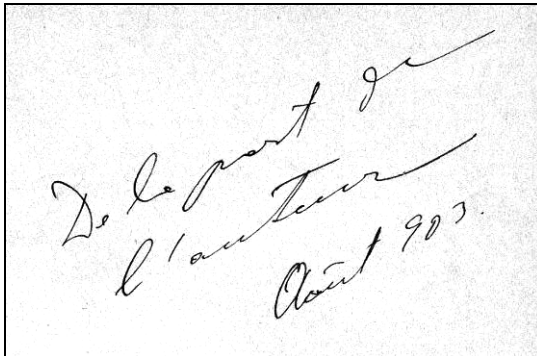
à M. Arthur Gorovei
Hommage de l'auteur
Sébillot

Fig. 3. Paul Sébillot

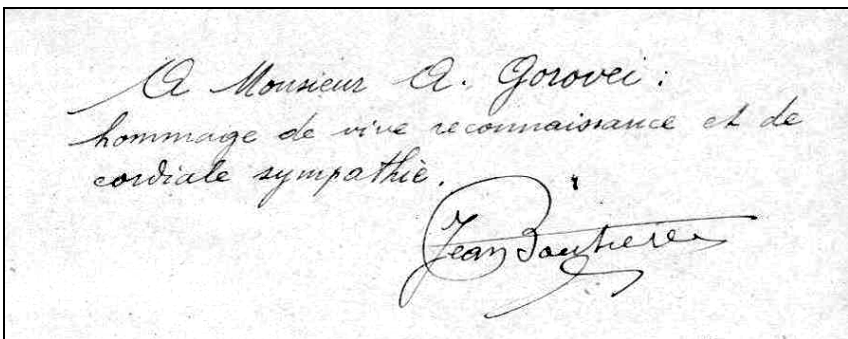
à Mr Arthur Gorovei
Hommage de l'auteur
E. Rolland
EUGÈNE ROLLAND

Fig. 4. Eugène Rolland

De la part de
l'auteur
Août 903.

Fig. 5. Léopold Bachelin

À Monsieur A. Gorovei :
hommage de vive reconnaissance et de
cordiale sympathie.
Jean Boutière

Fig. 6. Jean Boutière

A. A. Gorovei
temoignage d'amitié
cofraternelle
A. van Genneep.

Fig. 7. Arnold van Genneep

Stim. domn
Art. Gorovei
suvenir
S. Marian
1895.

CHROMATICA

POPORULUI ROMÂNŪ

Stim. domn
Art. Gorovei
suvenir
S. Marian
1895.

ACADEMIA ROMÂNĂ

.....

VRĂJI, FARMECE

Mult Stim. domn
Art. Gorovei,
Redactorul "Sedeleorului"
suvenir
S. Marian

Stim. domn
Art. Gorovei
suvenir
S. Marian

Fig. 8-11. Simion Florea Marian

Lui Artur Gorovei,
 Celui ce ni-a purtat în suflet dragostea
 de-adeuna comorile poporului, în semn de
 dragoste și cinstire. —
 4 octombrie 1914.
 M. Lupescu

Fig. 12. Mihai Lupescu și Tudor Pamfile

Te cheamă meu prieten adevărat în
 semn de dragoste adâncă și neșchimbabilă.
 M. Lupescu
ION CREANGĂ 2/12-19

Fig. 13. Mihai Lupescu

Domnului Artur Gorovei,
 iubitorului meu purtător de
 inimă de război, adevărată cinstire
 și recunoștință largă
 Sublocotenentul T. Pamfile
 No. 3. Proșon
 Bârlad
 4. VIII. 06.

Domnului Artur Gorovei
 Recunoștință
 T. Pamfile

Domnului A. Gorovei,
 respectuoasă recunoștință
 Bârlad,
 28. IX. 1914 T. Pamfile

Domnului Artur Gorovei,
 Recunoștință
 Pamfile
 Bârlad 16 Oct. 1913.

Domnului Artur Gorovei,
 Adevărată cinstire
 T. Pamfile
 Bujor-Bujorel Bârlad, 14/3/19

Fig. 14-18. Tudor Pamfile

plm A. Gorovei
 Membru al Biroului al „Sefetorei”
 Șăineanu

de la Ștefan Gorovei
 Directorul „Sefetorei”
 Omagiu din partea autorului
 Șăineanu

Fig. 19-20. Lazăr Șăineanu

În semn de prietenie caldă
 din Artur Gorovei, Directorul „Săzătoare”
 Buc. 12 Măghi Nr. 10
 1905

Fig. 21. Pericle Papahagi

Distinsului folklorist,
 D. Artur Gorovei, în semn de
 profundă considerație,
 Tache Papahagi

Fig. 22. Tache Papahagi

Prezentul Artur Gorovei în amintirea călătorilor noștri
 Gheorghe T. Kirileanu
 PUBLICAȚIILE
 SOCIETĂȚII TURIȘTILOR ROMÂNI

III.

CĂLĂTORIA LA MUNTE

Fig. 23. Gheorghe T. Kirileanu

Domnului A. Gorovei
 în semn de osebită considerație și
 multă stimă pentru activitatea folclorică. —
 S. T. Kirileanu

Onor. Dn. Gorovei, care mi-a stat în ajutor
 în desvoltarea gîntului cătă adevoratul în vor literar
 al Roncilor. S. T. Kirileanu

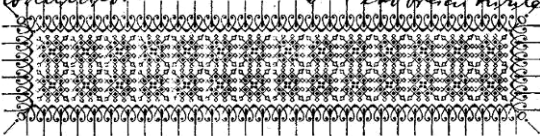

Fig. 24-25. Simion T. Kirileanu

Domnului Arthur Gorovei,
 omagiu respectuos.
 Paris, 26 feb. 1925 Ion Mușlea

Dnule Domnului Arthur Gorovei,
 cald omagiu de admirație
 Cluj, 4. XII. 1930 Ion Mușlea

Dnule Domnului Arthur Gorovei,
 cu cele mai bune urări de Anul nou
 și vechile sentimente Ion Mușlea
 23. XII. 39

Fig. 26-28. Ion Mușlea

Distinsului folklorist, Domnului Artur Go
 în semn de recunoștință
 N. Cartoian

Fig. 29. Nicolae Cartoian

Extras din Rev. Făt-Frumos
 nr. 3—4 Mai—August 1932

În cu gospodini
 doctore A. Gorovei
 cu buna înțelegere
 Gheorghe Malinaru

Fig. 30. Leca Morariu

Emisiunii folklorist - d. Artur Gorovei -
 considerațiune.
 Ion Diaconu

Focșani, 25 mai 1934

Fig. 31. Ion Diaconu

Dr. PETRU CARAMAN

*Domnului Artur Gorovei, Directorul
«Sezătorii» care a purtat pe umerii
cu cinste timp de atâtea decenii des-
tinele folklorului românesc,
respectuos omagiu din partea
Autorului.
București, E.X. 1934*

Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la Români și Slavi

Contribuție la studiul mitologiei creștine
din orientul Europei

Fig. 32. Petru Caraman

ȚARA HAȚEGULUI

ȘI

REGIUNEA PĂDURENILOR

STUDIU ANTROPOGEOGRAFIC ȘI ETNOGRAFIC

DE

D. S. Domnului

R. VUIA

*Art. Gorovei
omagiu*

Cluj, 15 Iulie 1926

R. V. V. V.

Fig. 33. Romulus Vuia

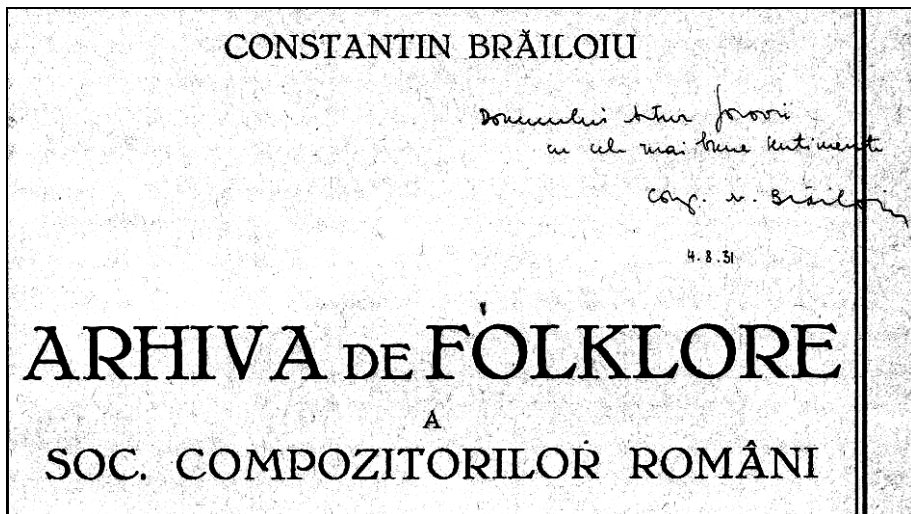

Fig. 34. Constantin Brăiloiu

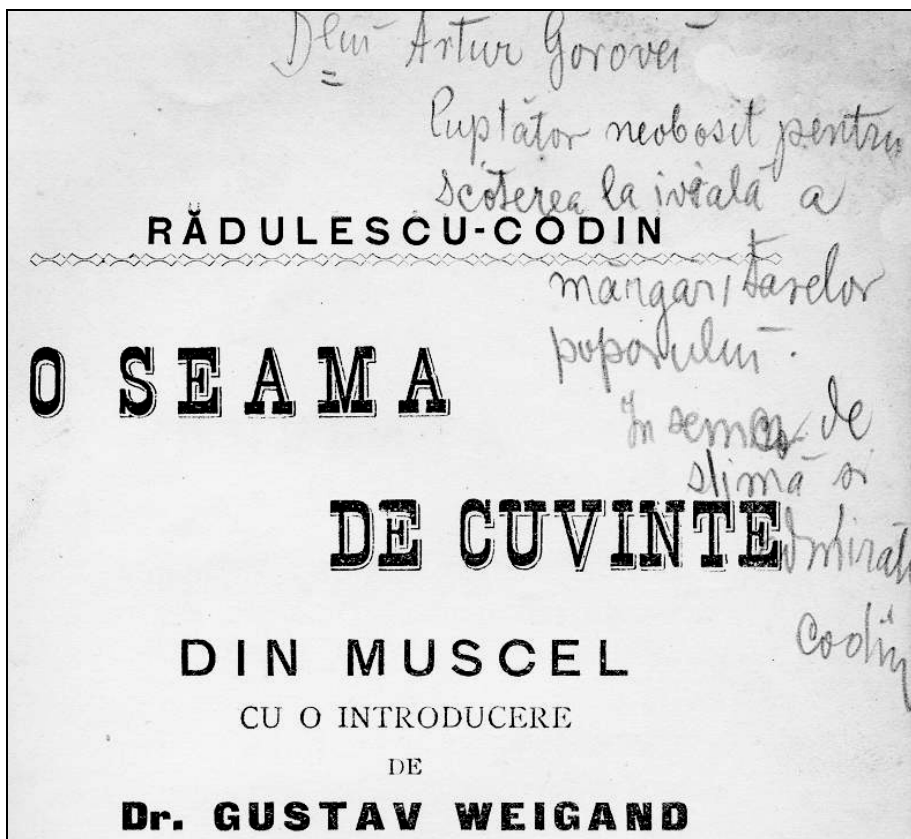

Fig. 35. C. Rădulescu-Codin

CARTEA SATULUI

37

"*Idolul*" meu, Artur Gorovei -
cu admirație și dragoste, scrie

IZVODIRI DIN BĂTRÂNI

DE

DUMITRU FURTUNĂ

CU DESENE DE IOANA JURGEA

aceste cuvinte, în casa

iubirii noastre

fricte, Aurel Jec.

Se Stino, în

Folticeni -

Con. D. Furtună

24 Iunie 1939.

Fig. 36. Dumitru Furtună